

האיום התקציבי

דן בן-דוד

סיפורו של סל הבריאות יכול להוות משל לדרך שבה נקבעות העדיפויות הלאומיות של מדינת ישראל. הוועדה הציבורית שתפקידה לקבוע את התוספות לסל דורשת להכליל בתוכו תרופות וטכנולוגיות חדשות בעלות של 470 מיליון ש"ח. אך ממשלת ישראל אינה מאפשרת תוספת לסל העולה על 200 מיליון ש"ח. "אין כסף".

כמה סעיפי תקציב אחרים משפיעים על איכות חייו יותר מטיפול רפואי בשעת הצורך? האם במדינה הזורקת סכומים של 290 מיליון ש"ח ומעלה בתור סוכריות בהסכמים קואליציוניים לא ניתן למצוא עוד 270 מיליון אשר יחולקו לחולים מכל המפלגות, העדות והזרמים? אין הכוונה להגדלת תקציב המדינה אלא לשאלה אחת פשוטה: לאן באמת הולך כספנו?

הגיע הזמן לנפץ את האשליה הציבורית שאין למדינת ישראל מספיק כסף כדי לעשות סדר בביתה. לא הכל הולך לבטחון – אם כי, יותר מדי מתבזבז שם ללא שקיפות ובקרה ציבורית ראויה. נשאר די והותר למטרות אזרחיות.

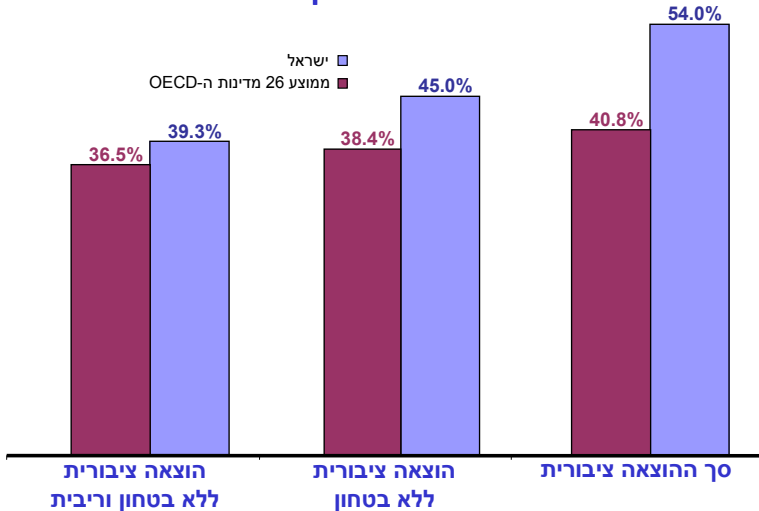
לפי בנק ישראל, ההוצאה הציבורית בשנת 2003 הגיעה ל-268 מיליארד ש"ח, המהווים 54% מהתוצר. באותה שנה, היתה ההוצאה הציבורית הממוצעת במדינות ה-OECD 40.8% מהתוצר. אך בניגוד לדעה הציבורית הרווחת, ההפרש בהוצאה אינו רק בגלל הוצאות בטחוניות גדולות בארץ. גם ללא ההוצאה הבטחונית, ההוצאה הציבורית האזרחית בישראל מגיעה ל-45% מהתוצר לעומת 38.4% בממוצע ב-OECD.

במילים אחרות, לא חסר בארץ – ומזה שנים רבות, לא חסר – כסף בתחום האזרחי, בהשוואה ל-OECD. לכן, לא היתה כל הצדקה לנסיגה היחסית ברמת החיים או לגידול המתמיד בעוני ובאי-שוויון במשך שלושים השנים האחרונות. הכל עניין של סדר עדיפויות. היה כאן "מהפך" בכל המובנים בשנות השבעים – בהיקפים ובהשלכות שמעטים קולטים עדיין – ומאז סטתה המדינה ממסלולה. כפי שמתברר, זו היתה סטיה הרת אסון.

כתוצאה מההוצאה הציבורית הגדולה כל כך, נטל המס הגבוה בארץ אינו מספיק ואנו נאלצים לקחת הלוואות. רק תשלומי הריבית על ההלוואות בשנת 2003 הגיעו ליותר מ-29 מיליארד ש"ח. לשם השוואה, מדינת ישראל זורקת לים – קרי, משלמת למלווים במקום לבנות תשתיות ולספק שירותים – מדי שנה סכום הגדול בהרבה מכל ההוצאה הציבורית לחינוך יסודי ועל-יסודי בארץ. זהו סכום הדומה, לא לסל הבריאות, אלא להוצאה הציבורית לבריאות כולה. כך נראה סדר היום של מדינת ישראל מאז שנות השבעים.

הגיע הזמן שהציבור בארץ יחליף דיסקט, ישנה את מערכת ההפעלה ויפנים את העובדה שמדובר בכסף שלנו המופקד בנאמנות אצל מי שבחרנו להחליט על אופן חלוקתו. חברי הכנסת והממשלה לא זכו בפיס וקיבלו מאיתנו מיליארדי שקלים – פרי עמל רב שאנו משלמים כמסים מדי שנה – כדי להאדיר את שםם ולספק גיובים לחברי מרכז. הגיע העת ששיקולים לאומיים, במקום לאומניים, יתחילו לגבור סוף סוף על שיקולים אישיים וסקטוריאליים צרים. אחרי שלושים שנה, הגיע העת ל"מהפך" חדש – כזה שיחזיר את המדינה לתוואי השפיות.

הוצאה ציבורית, 2003 אחוז מהתוצר המקומי הגולמי

מקור: דן בן-דוד, אוניברסיטת תל-אביב
עיבוד נתוני בנק ישראל, OECD, וה-CIA